

B en W-voorstel

portefeuillehouder
Ronald ter Hoeven

begrotingsprogramma
2 Leefomgeving

draagt bij aan Global Goal(s)
 11 Duurzame steden en gemeenschappen

b en w-vergadering

agendapunt

bijlage(n)

rol raad
Ter informatie

onderwerp
Toekomst inzameling huishoudelijk afval

INHOUD VOORSTEL

- In principe instemmen met de strategische keuze om voor het afvalbeheer aansluiting te zoeken bij een overheidsgedomineerde inzamelorganisatie afhankelijk van de uitkomst van nader te verrichten onderzoek naar geschikte partijen en de voorwaarden tot toetreding;
- de uitkomst van dat onderzoek conform de beleidsnotitie samenwerkingsverbanden voor een zienswijze voorleggen aan de raad.

1 Wat is de aanleiding?

Sinds circa 25 jaar maakt de gemeente voor het afvalbeheer gebruik van aanbestedingen om opdrachten te laten uitvoeren door marktpartijen.

Het contract voor de dienstverlening op het gebied van inzameling van het huishoudelijk afval met de huidige inzamelaar (Prezero) loopt af op 31 december 2025. Het contract omvat een breed takenpakket met als belangrijkste werkzaamheden: inzameling huishoudelijk afval, telefonische helpdesk, onderhouden Afvaldesk, datamanagement, container- en chipbeheer.

Prezero heeft aangegeven dat zij geen nieuwe opdrachten meer zal aannemen en zich terugtrekt uit de markt van inzameling van huisvuil. Hierdoor wordt het aantal voor Rheden geschikte partijen dusdanig beperkt dat er het gevaar is dat er bij een nieuwe aanbesteding voor de afvalinzameling óf geen inschrijvende partijen zijn óf dat er hoge tarieven worden gevraagd.

Door een extern bureau is daarom een studie verricht om in het kader van een strategische herbezinning te kijken naar de opties voor het toekomstige model voor het grondstoffenbeheer. In dit voorstel wordt de uitkomst van het onderzoek besproken en een voorstel gedaan over de invulling van het toekomstige afvalbeheer.

2 Wat is het bestaand beleid c.q. kader?

- Wet Milieubeheer
- Grondstoffenvisie
- Richtlijn 2014/24/EU
- De Aanbestedingswet 2012
- Artikel 160, tweede lid, van de Gemeentewet
- De beleidsnotitie samenwerkingsverbanden

Toelichting

De gemeente heeft vanuit de Wet Milieubeheer een wettelijke zorgplicht voor de inzameling (en verwerking) van huishoudelijke afval- en grondstoffen. Zij streeft daarbij naar een toekomstbestendig, kostenefficiënt en duurzaam afvalbeheer.

In de huidige situatie worden de inzamel- en verwerkingstaken uitbesteed aan meerdere (markt)partijen.

Op grond van artikel 160, tweede lid, van de Gemeentewet besluit het college slechts tot de oprichting van en de deelneming in stichtingen, maatschappen, vennootschappen, verenigingen, coöperaties en onderlinge waarborgmaatschappijen, indien dat in het bijzonder aangewezen moet worden geacht voor de behartiging van het daarmee te dienen openbaar belang. Het besluit wordt niet eerder genomen dan nadat de raad een ontwerpbesluit is toegezonden en in de gelegenheid is gesteld zijn wensen en bedenkingen ter kennis van het college te brengen.

3 Wat willen wij bereiken op de genoemde Global Goal(s)?

Door de aansluiting bij een overheidsgedomineerde inzameldienst ontstaat de mogelijkheid om makkelijker invulling te geven aan de gemeentelijke ambities met betrekking tot afvalbeheer.

Bij de huidige situatie waarin de gemeente aanbesteedt is veel minder flexibiliteit of kunnen beleidskeuzes niet of alleen tegen hoge kosten gedurende de looptijd van het contract worden gerealiseerd. Bij aansluiting bij een overheidsgedomineerde inzameldienst bestaat de mogelijkheid om zonder winst oogmerk de dienstverlening aan te passen op basis van het door de gemeente gewenste beleid (waaronder de ambitie om te komen tot 75% afvalscheiding), wijzigingen wet- en regelgeving en andere omstandigheden.

4 Wat gaan wij ervoor doen?

Uit onderzoek van het bureau IPR Normag volgt dat de landelijke trend is dat de markt kleiner wordt. Het aantal inschrijvende partijen op aanbestedingen is afgenomen, waarbij ook regelmatig sprake is van geen of te hoog inschrijvende marktpartijen. De gemeente Rheden heeft al jaren bij aanbesteding van de inzameling te maken met een beperkt aantal inschrijvers. Bij de laatste aanbesteding huisvuilinzameling in 2018 waren er slechts drie inschrijvers. Twee van deze drie inschrijvers hebben zich teruggetrokken van de markt. De kans is reëel dat we geen inschrijvers krijgen bij een aanbesteding en als we wel een inschrijver krijgen bestaat het marktrisico op de lange termijn dat de marktpartij zich uiteindelijk terugtrekt net als Prezero dat gaat doen. Dit marktrisico maakt ons kwetsbaar. Bij beperkte marktwerking bestaat daarnaast het risico op een hoge prijs bij inschrijving. Bovendien biedt een eventueel contract met een marktpartij weinig flexibiliteit gedurende de looptijd.

Het huidige contract voor de dienstverlening op het gebied van inzameling van het huishoudelijk afval loopt af per 31 december 2025. Het aflopen van het inzamelcontract is een natuurlijk moment voor een strategische visie op de toekomstige afvalinzameling. Door het bureau IPR Normag is daarom een studie verricht naar de opties voor het toekomstige model voor het grondstoffenbeheer. Wij verwijzen naar het rapport in de bijlage. Uit de verrichte studie blijkt dat de gemeente Rheden drie opties heeft voor de toekomstige afvalinzameling:

1. Continueren van aanbesteden
2. Eigen inzameldienst
3. Aansluiten bij een overheidsgedomineerde inzamelorganisatie

Principebesluit

Voor belangrijke diensten als huisvuilinzameling vinden wij het belangrijk dat dit voor de toekomst is geborgd. Marktwerking maakt de gemeentelijke inzameling zoals gezegd kwetsbaar (optie 1) en voor een eigen inzameldienst is Rheden te klein (optie 2). Er wordt daarom voorgesteld om het principebesluit te nemen om toe te treden tot een overheidsgedomineerde inzamelorganisatie (optie 3).

Deelname overheidsgedomineerde inzamelorganisatie

Dit betekent dat de gemeente Rheden gaat samenwerken met andere gemeenten door deel te treden in een bestaande rechtspersoon waaraan andere gemeenten al deelnemen: de overheidsgedomineerde organisatie. Overheidsgedomineerde inzamelbedrijven in de regio zijn opgericht ter behartiging van het openbaar belang van afvalverwerking in de deelnemende gemeenten. Meestal zijn dit N.V.'s of B.V.'s en wordt de gemeente (mede)aandeelhouder van die rechtspersoon.

De gemeente kan daardoor de opdracht voor afval gerelateerde zaken zonder aanbesteding verstrekken als aan de voorwaarden van quasi-inbesteding wordt voldaan. Dit is bij taken van algemeen belang het geval indien:

- a) de gemeente samen met andere gemeenten op de rechtspersoon toezicht uitoefent zoals op hun eigen diensten (het toezichtscriterium),
- b) meer dan 80% van de activiteiten van de gecontroleerde rechtspersoon de uitvoering van taken behelst (het activiteitscriterium), en
- c) er geen sprake is van participatie van privékapitaal in de gecontroleerde rechtspersoon. Bij het toezichtscriterium onder a) is relevant dat de gemeente invloed en zeggenschap behoudt via de algemene vergadering van aandeelhouders op belangrijke onderwerpen bij de rechtspersoon.

Wij gaan onderzoeken met welke organisatie wij het beste kunnen samenwerken aan de inzameling van huishoudelijk afval. Daarbij nemen wij als uitgangspunt dat bij toetreding tot een overheid gedomineerde organisatie de gemeente de kwetsbaarheid van de uitvoering van het afvalbeheer kan verminderen en de flexibiliteit van de dienstverlening vergroten. Met daarbij voor de gemeente invloed en zeggenschap, flexibiliteit, stabiele en voorspelbare kosten, sturing over de uitvoering van het afvalbeheer en een geschikte structuur voor de verbreding van de te leveren diensten.

Algemene kenmerken deelname aan overheidsgedomineerde inzamelorganisatie

- De gemeente wordt aandeelhouder
Als aandeelhouder zijn alle deelnemende gemeenten van de overheidsgedomineerde organisatie gezamenlijk verantwoordelijk voor extra kosten indien die zich voordoen als gevolg van tegenvallende aanbestedingen voor verwerking, kostenstijgingen of exogene factoren.
- De gemeente geeft kaders en eisen mee en houdt eindverantwoordelijkheid
Op strategisch beleidsniveau blijft de gemeente eindverantwoordelijk. De gemeente bepaalt het eigen afval- en grondstoffenbeleid, de inzamelwijzen en het serviceniveau (zoals inzamelfrequenties). De keuze voor samenwerking beperkt de gemeente niet in de wensen voor dienstverlening, het te voeren beleid of doorontwikkeling van het Afvalbrengstation (bijvoorbeeld in een circulair ambachtscentrum). Door middel van een eigen dienstverleningsovereenkomst met de rechtspersoon waarin per gemeente afspraken zijn vastgelegd over dienstverlening (welke afvalstromen, de daarbij horende inzamelfrequentie, type inzamelmiddelen), stuurt de gemeente op de afgesproken dienstverlening.
- Voordeel van schaalgrootte
De schaalgrootte van een overheidsgedomineerde inzamelorganisatie waar meerdere gemeenten aan deel nemen biedt voordelen voor kennisontwikkeling en het delen van kennis, en schaalgroottevoordelen voor een kostenefficiënte uitvoering.
- Toekomstbestendig en duurzaam afvalbeheer
De gemeente wil de ambities op het gebied van afvalpreventie en -reductie realiseren. In het huidige regiemodel ervaart de gemeente kwetsbaarheden qua personele capaciteit om de benodigde rol adequaat te kunnen blijven vervullen. De genoemde overheidsgedomineerde inzamelbedrijven bieden meer zekerheid t.a.v. de continuïteit.
- Strategische keuze voor de lange termijn
Toetreding tot een overheidsgedomineerd inzamelbedrijf is een strategische keuze voor een duurzame relatie voor de lange termijn.
- Dienstverlening op basis van werkelijke en transparante kosten
Bij een overheidsgedomineerde organisatie is sprake van tarieven die op werkelijke kosten zijn gebaseerd. Bij toetreding tot zo'n organisatie zal daarom sprake zijn van een meer stabiele (kost)prijs voor de dienstverleningen op langere termijn ten opzichte van aanbesteding aan de markt. Een marktprijs (aanbesteding aan de markt) is namelijk niet alleen gebaseerd op de werkelijke kosten, maar ook op de marktprijsvorming die afhangt van conjunctuur, (beperkte) marktwerking en strategische prijsstelling. Hoe marktprijzen zich ontwikkelen is onzeker.

Rol van de raad

De gemeenteraad van Rheden heeft voor samenwerkingen het kader 'Beleidsnotitie Samenwerkingsverbanden gemeente Rheden' opgesteld. Deze notitie wordt bij het onderzoek naar de meest geschikte partner als leidraad gehanteerd. Nadat dit onderzoek is afgerond en de organisaties en hun voorwaarden met wie wij het beste kunnen samenwerken in beeld zijn, leggen wij een voornemen tot samenwerking voor aan de raad en vragen wij ten aanzien van dit voornemen eventuele zienwijzen te maken.

Daarna stelt het college met inachtneming van de zienwijze van de raad een ontwerpbesluit tot deelneming aan de gewenste organisatie op, waar de raad op grond van artikel 160, tweede lid, van de Gemeentewet wensen of bedenkingen kenbaar (zienswijzen) kan maken. Omdat dit besluit ook een

financiële component heeft zal de Raad met dit moeten instemmen met het beschikbaar stellen van krediet voor de aankoop van aandelen.

Planning

De inzameldienstverlening moet gewaarborgd zijn per 1 januari 2026.

Voor een goede invulling van de transitie is het gewenst om minimaal een half jaar voor 1 januari 2026 de keuze te hebben gemaakt.

5 Wat zijn de financiële consequenties?

Nog niet bekend. Dit wordt in de volgende fase duidelijk.

<i>Inzicht verloop beschikbaar budget:</i>	<i>Structureel./ Incidenteel</i>	<i>2024</i>	<i>2026</i>	<i>2027</i>	<i>2028</i>
Budget:					
<i>Af: aangegane verplichtingen:</i>					
<i>Bij: inkomsten:</i>					
Beschikbaar:					
Gevraagd budget:					
Restant budget nog beschikbaar:					

6 Wat zijn de risico's?

- Bij toetreding tot een rechtspersoon (de overheidsgedomineerde organisatie) moet voldaan zijn aan de voorwaarden van 'quasi-inbesteding'. Hierbij is het bijvoorbeeld relevant hoeveel zeggenschap Rheden in aandelen gaat krijgen in relatie tot de besluitvorming in de statuten van de rechtspersoon. Aan deze voorwaarden kan worden getoetst op het moment dat de gemeente een concreet aanbod tot toetreding heeft ontvangen van de overheidsgedomineerde organisatie. Als niet wordt voldaan aan deze voorwaarden geldt als risico dat de gemeente Rheden de opdracht alsnog moet aanbesteden.
- Door toetreding tot een overheidsgedomineerde organisatie komen potentieel op diverse terreinen enkele taken te vervallen. Dit betreft taken op het gebied van administratie, aanbestedingen en contractbeheer en communicatie.
Dit is afhankelijk van de keuze die de gemeente maakt over de te verrichten werkzaamheden.
- Overgang per 1 januari 2026 loopt vertraging op
Het tijdspad voor de aansluiting bij een overheidsgedomineerde inzameldienst (besluitvorming en inregelen dienstverlening) is krap.

7 Wat is het draagvlak voor dit voorstel?

Nvt

8 Hoe en met wie wordt er gecommuniceerd?

Pas na definitieve besluitvorming over de voor Rheden beste keuze voor de overheidsgedomineerde inzamelorganisatie zal deze wijziging worden gecommuniceerd.

9 Wordt er een evaluatie uitgevoerd?

Nee

Velp,